

gospodarske, obrtniške in narodne.

Izhajajo vsako sredo po celi poli. Veljajo v tiskarnici jemane za celo leto 4 gold., za pol leta 2 gold., za četrto leta 1 gold.; pošiljane po pošti pa za celo leto 4 gold. 60 kr., za pol leta 2 gold. 40 kr., za četrto leta 1 gold. 30 kr.

V Ljubljani v sredo 19. novembra 1873.

Obseg: Umno čebelarstvo in ljudsko blagostanje. — Kje je kaj mlatilnic po deželi? — Gozdno postavo, kako jo na tanko spolnovati, gozdne preiskave izpeljavati in napraviti gozdni kataster. (Dalje.) — Šole na Koroškem. — O šolah na Kranjskem. — O potrebi katoliško-političnih društev. — Slovensko slovstvo. — Mnogovrstne novice. — Naši dopisi. — Novičar.

Gospodarske stvari.

Umno čebelarstvo in ljudsko blagostanje.

Spisal C. Klimke, tajnik čebelarskega društva v Šleziji in dopisovalni ud.

Korist čebelarstva je, kakor skušnja uči, prav velika. Zato si vsi razumni blagomisleči možje prizadevajo in trudijo, ta oddelek kmetijstva povzdigniti, toraj vse odstraniti, kar čebelarstvo zadržuje, in vse poskrbeti, kar ga pospešuje. Priča tega niso le posamesni čebelarji, ki za čebelarstvo s posebno ljubeznijo neutrudeno delajo praktično in teoretično (dejansko in znanstveno), ampak zlasti čebelarska društva, katera se v naših časih čedalje bolj množijo in razvijajo. Zavest, da je treba za čebelarstvo „z zedinjenimi močmi“ delati; spoznanje, da moramo skušnje drugi drugemu naznanovati, ter z dobrim svetom pomagati, je društva in skušene čebelarje v raznih in mnogih deželah soznanilo in zedinilo, ter tudi čebelarstvo tako povzdignilo, da smemo reči: „napreduje — cvetè.“

Vendar po vseh deželah ni tako; tu in tam se za čebelarstvo nikdo več ne zmeni, še manj pa za umno čebelarstvo. Res, da vse dežele niso vse enako pripravne za čebelarstvo; vremenski spremeni, rodovitnost kraja čebelarstvo pospešuje ali zadržuje, vendar, kakor se z živinorejo povsod pečajo, da-si tudi vsi kraji niso enako ugodni, tako bi se lahko tudi za čebelarstvo povsod nekaj storilo. Gotovo pa je, da so nižji, južni kraji bolj ugodni za čebelarstvo, kakor višji, severni. To so spoznali tudi naši spredniki.

Čebelarjev je bilo v prvih stoletjih največ le po južni Evropi, po Francoskem, Laškem itd. tje do srede Nemčije. Čebelarji starega časa, ali bolj prav, spodrezovalci večidel niso samo umno čebelarili, ampak najbolj le po medu divjih čebel po duplih in razpoklinah sledili, ter ga spodrezovali. Spoznavali so pa vendar čedalje bolj imenitnost in korist čebelarstva, ter so si tudi prizadevali čebelam delo polajševati in pospeševati. Se ve, da v enem stoletju dostikrat ni bilo toliko napredka, ko zdaj v desetih letih. Z medom in voskom so ljudje od nekdanj kupčevali. Nekaj kupčija, nekaj potreba je razumne može učila čebele opazovati, ter po spoznanju njih lastnost, njih delovanja sestaviti poglobljeno vodila, po katerih naj bi se s čebelo ravnalo, da obrodjuje človeštvu največji dobiček, ter potrebi in kupčiji zadostuje — z besedo: začelo se je umno čebela-

riti. Nasledek je bil nepričakovano ugoden, nabralo se je medu in voska z malim trudom veliko več, kakor popred in marsikateri čebelarji so se v kratkem dobro opomogli. Take skušnje so vabile k posnemanju in marsikateri čebelarji so se v kratkem dobro opomogli. Take skušnje so vabile k posnemanju in marsikje so se za umno čebelarstvo tako vneli, da so skušali drug drug zega prekositi. Kakor velja od sadjereje prislovica: „V vsaki kotichek vsadi drevó, — Snaž' ga, mu prilivaj, vrnil ti bo“, tako si je tudi prislovica čebelarska veljavo privojskovala: „V kotichek vsak' postavi si panj — Pridnim dal bo Bog svoj blagoslov za-nj“.

Že pred so bili spodrezovalci dostikrat zelo premožni, na njih mesto stopivši umni čebelarji imajo tudi zdaj obilniše dohodke memo družih ljudi. Se vé da, vsaki čebelar ne obogati, tudi pridelki in dohodki čebelarstva so po letinah razni, pa tako je tudi pri vsakem stanu in vsakem delovanju. Dohodki pri čebelarstvu so se pa posebno zboljšali, odkar je priprosto mož s svojim vednim trudom — opazovanjem in skušanjem blage živalice čebelarjem popolno v oblast izročil. To je storil fajmošter Dr. Dzierzon z najdbo premakljivih satovnikov in pripravnih panjev. Njegove zasluge za čebelarstvo bodo najbrž potomci (naši mlajši in nasledniki) bolj spoznali kakor mi.

K povzdigi čebelarstva, tedaj tudi k blagostanju, je veliko pripomoglo vpeljevanje raznih čebelnih plemen. Kakor si umni gospodarji dandanašnji veliko prizadevajo, živinorejo z združenjem žlahtnih plemen povzdigniti, ter si tako sčasoma boljšo živino prirediti, tako so tudi čebelarji enako potrebo kmalu spoznali. Tudi v tej reči ima Dzierzon veliko zaslug, ker on je prvi laško čebelo pri nas vdomačil. Enake zasluge za Nemško ima v novejših časih baron Rothschild, ki nas je s Kranjsko čebelo seznanil. Vsi, kateri so s tema dvema plemenoma kaj poskušali, spoznajo dobroto plemen za napredek čebelarstva, ter so možema srčno hvaležni. Pisatelj tega uka (Klimke) je bil vkljub nasprotovanju starih čebelarjev eden prvih, kateri je priporočal in si prizadeval Kranjsko čebelo po severni Nemčiji vpeljati in vdomačiti. In do zdaj — mu še ni bilo žal za trud in prizadevanje! V svojih Dzierzonovih panjih nimam več ko le še dvoje čebelnih družinic severne, črne, 25 pa Kranjske čebele; moram reči, da do zdaj so mi le veselje delale. Po Kranjski čebeli se čebelnjak naglo napolni, medu pa zgodnji roji nič manj ne nanašajo, kakor panjovi severne, črne čebele, kateri niso nobenega roja dali. Upam, da se bo dober vspeh

in nasledek vpeljane Kranjske čebele povsod potrdil in se tudi čedalje bolj zasluge mož spoznavale, kateri se za povzdigo in napredek čebelarstva tolikanj trudijo; njim pa bo zavest dobrega dela najboljše plačilo.

Vsem čebelarjem, ali takim, kateri hočejo biti, prav srčno kličem v spomin in premislik glasilko Kranjskega čebelarskega društva:

„Delaj, nabiraj, pomnožuj.“

Iz „Slov. Čebele“.

Kje je kaj mlatilnic po deželi?

Kakor drugod, je tudi na Kranjskem mlatilnic, ki se gonijo z rokami, že precej po deželi. Ker niso predrage, so jih že omislili mnogi gospodarji, in to posebno Lanzove, za katere gosp. Skale na Poljanah prejema naročila.

Družba kmetijska pa je tudi na Gorenjsko, na Dolensko in Notranjsko brezplačno dala podružnicam kmetijskim po eno tako mlatilnico, in sicer je dobil

eno gosp. Jožef Vodè v Dolskem,

drugo gosp. Prokop Bohutinsky v Boštanji,

eno pa gosp. Jožef Zelen v Senožečah.

Ti gospodje pa niso dobili teh mašin samo za-se, ampak zato, da jih izposojajo gospodarjem dotične podružnice po redu, kakor se oglašijo za malo tarifo; tako skupljeni denar teče v kaso podružnično, in kedar ga je dosti, se kupi še druga mlatilnica; kdor mašino poškoduje, jo mora na svoje stroške popraviti dati; vsako leto mora predstojnik podružnice, ki je mašino dobil, poročati glavnemu odboru, kako se je rabila mašina itd.

To daje podpisani odbor očitno na znanje.

Glavni odbor družbe kmetijske
v Ljubljani 16. nov. 1873.

Gozdno postavo,

kako jo natanko spolnovati, gozdne preiskave izpeljavati in napraviti gozdni kataster.

Ukaz ministerstva za poljedelstvo dogovorno z ministerstvom notranjih zadev od 3. julija 1873,

veljaven za vse kraljevine in dežele, zastopane v drž. zboru.

(Dalje.)

III. Čuvanje nad važnejšimi gozdnimi razmerami osebno.

Služnosti.

§. 8. Politične gosposke in tem prideti gozdni gozdni tehniki imajo nad tem čuvati, da se gozdi, na katerih so služnosti (lesni, pašni, stelnji vžitki itd.), ne ohranjajo samo, temveč, da se ž njimi primerno in dobro gospodari, in da se ravna ž njimi po §. 9. do 17. gozdne postave.

Če se zapazijo razmere, ki kažejo tako gozdno ravnanje gledé služnosti, katero je tem določbam nasprotno, tedaj se ima precej odpraviti in izvršiti kazenska določba §. 18 gozdne postave.

Če so pri tacihi gozdihi za varnost v §. 9 gozdne postave predpisanega gospodarstva potrebni gospodarski načrti, tedaj se je prizadevati, da se načrti napravijo, kjer jih ni, ali preuredé ali popravijo, če je dokazano, da so pomanjkljivi.

Posebno je skrbeti za to, da se v §. 14. gozdne postave predpisani nakazi služnostih pristojbin redno opravljajo.

Če se najdejo gozdom škodljive gozdne enklave ali enako razkosana posestva, in se tej nadlogi more pomoči s primerno pogodbo (zamenjavo posestva itd.), naj se vdeležniki na to opazijo, in če je potreba, naj se jim nasvetuje primerna uredba.

Gozdi pod javnim oskrbstvom, ali posebno javno skrbjó.

§. 9. Posebno je gledati na tiste gozde, ki so pod javnim oskrbstvom ali posebno javno skrbjo, tedaj vzlasti na državne gozde, pod javnim oskrbstvom stoječe volilne gozde, na gozde, ki so lastnina družih družeb ali ustanov, potem na občinske gozde, in gozde občinskih oddelkov (sosesek), nadalje v gozdopoličijskem oziru na gozde, kateri se imajo smatrati kakor občinski in so lastnina družeb ali skupin vdeležencev in jih rabijo posamesni udje po vsem ali le po nekoliko za splošno drvarjenje, za pašo ali da jemljejo steljo iz njih, potem na gozde delničnih društev, lastnikov fidejkomisa, ali tacihi oseb, ki so pod varstvom ali skrbstvom.

Pri zgoraj omenjenih gozdihi se ne sme gledati samo na vžitke, izvirajoče iz gozdne postave, temveč tudi na take vžitke, ki so se podali iz posebnih postav ali ukazov, ali posebnih od državne oblasti določenih ali dovoljenih pravil po odlokih ali družih zaukazih, kolikor je s temi za te gozde gotovo, vzlasti zdatno gospodarstvo posebe zaukazano ali vtrjeno.

Če se v gospodarstvu s tacihi gozdi kažejo jako očitne napake, katere so nasprotne obstoječim postavam, ukazom, pravilom, odlokom ali naredbam, vzlasti če se ne dela po primernih gospodarskih načrtih, ali če se obstoječi gospodarski načrti ne strinjajo z gozdno-poličijskimi oziri, ali če se ni postavilo gospodarsko in varstveno osebje, katero je neogibno potrebno za gospodarstvo in varstvo tacihi gozdov, kakor tudi, če se ima s tacihi gozdi po posebnih zaukazih posebno dobro gospodariti, pa se ž njimi tako dela, da se gospodarstvo zelo zanemarja; tedaj se imajo na to pred družimi opomniti tiste osebe, v katerih neposrednje področje spada, da odpravijo napake in vzlasti, da si priskrbé gospodarsko in varstveno osebje, in če je potreba, tudi viši oskrbstveni in ogledni organi in h krati je storiti, kar velela postava.

Če pri družbinih gozdihi ni postavljeno redno oskrbstvo, ono pa je potrebno, da se varuje gozdni pravni red in izvrši gozdna postava, vzlasti v ta namen, da se po §. 4. gozdne postave dajo nakazi za vžitke, ali za druge naredbe, da se povzdigne gozdno gospodarstvo; tedaj se je prizadevati, da se postavi redno oskrbstvo.

Če vzlasti v občinskih, soseskih ali družbinih gozdihi pristujejo vsem ali gotovim občanarjem, sosesčanom ali družabnikom vžitki lesa, paše, ali stelje, pa ti vžitki niso vrejeni po reči in meri, tedaj se je prizadevati, da se to vredi tako, kakor najbolj prav kaže in je za gospodarstvo najboljše.

Pri občinskih gozdihi se je prizadevati, da se to vredi gozdno gospodarstvo po občinskih sklepih na podlogi občinske postave, pri družabnih gozdihi pa na podlogi posebne uredbe ali družabnih pravil, v katerem oziru se ima politična gosposka prizadevati po svojih organih in vzlasti s porabo cesarskega gozdnega tehnika, da se ustanové pravilne razmere.

Pri teh gozdihi, ako niso varni, naj se tudi z postavljanjem mejnikov prizadeva za njihovo varnost.

Občinske gozde, ki so se razdelili brez postavne dovolitve, naj politična gosposka dene v poprejšnji stan, če se ni dobila poznejša dovolitev za razdelitev po §. 21. gozdne postave.